Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini ta’minlashning ustuvor yo‘nalishla...

ta’minlashning ustuvor yo‘nalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

3. Ziyayev Azamat Mirza o‘g‘li. (2024). Tijorat banklari tomonidan uy-joylar qurilishini moliyalashtirishda qo‘llaniladigan usullar. Yashil Iqtisodiyot Va Taraqqiyot, 2(10), 14–21. https://doi.org/10.5281/zenodo.14028374

В.М.Тарасюк Жилищно-строительные кооперативы как оптимальная модель обеспечения населения доступным жильем // Недвижимость и инвестиции. Правовое регулирование. 2009. № 2 (39). С. 36-39

O‘ZBEKISTON VA XORIJIY MAMLAKATLARDA AGROSANOAT MAJMUASINI KLASTERLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY ASOSLARI

A.Ch.Boboyev
Buxoro muhandislik-texnologiya instituti dotsenti
M.O.Shamsiyeva.
Buxoro muhandislik-texnologiya instituti tayanch doktaranti

O’zbekiston Respublikasida mustaqillikning dastlabki yillarida iqtisodiyotni klasterlashtirishga darhol kirishilmadi. Ammo endilikda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarida klasterlashtirish harakatlarining miqyosi kengayib, tezligi ham sezilarli oshdi. Bizning fikrimizcha, klasterga birlashuvchi jismoniy shaxslar, yuridik shaxslar va milliy mahalliy boshqaruv organlarining turli darajalardagi (mikroiqtisodiy va makroiqtisodiy) strategiyalarining o’zaro uyg’unligi, simbiozi, sinergiyasini ta’minlab beruvchi mezoiqtisodiy darajadagi (ya’ni tarmoq darajasidagi) strategik rejalashtirish ko’proq ahamiyatga ega bo’ladi, chunki aynan shunday strategiya tarmoq boshqaruvi tizimida muvofiqlashtiruvchi va birlashtiruvchi omilga aylana oladi va klasterlarning tashqi muhitdagi jamoaviy raqobatdosh afzalliklarini belgilaydi. Mamlakatdagi vaziyatga sezilarli ta'sir ko‘rsatadigan ikkita qo‘shimcha o‘zgaruvchi mavjud. Bular tasodifiy hodisalar (ya'ni firma rahbariyati nazorat qila olmaydigan hodisalar) va davlat siyosati [48]

Klasterlash strategiyasini shakllantirish va amalga oshirishda quyidagi faktorlar inobatga olinadi:

- Omillar sharoitlari: inson va tabiiy resurslar, ilmiy va axborot salohiyati, kapital, infratuzilma, jumladan, hayot sifati omillari;
- Ichki talab shartlari: talab sifati, jahon bozorida talabning rivojlanish tendentsiyalariga muvofiqligi, talab hajmi dinamikasi;
- Turdosh va xizmat ko‘rsatish tarmoqlari (tarmoqlar klasterlari): xomashyo va yarim tayyor mahsulotlar yetkazib berish sohalari, asbob-uskunalar bilan ta’minlash sohalari, xom ashyo, asbob-uskunalar, texnologiyalardan foydalanish sohalari;
- Kompaniyalar strategiyasi va tuzilishi, tarmoq ichidagi raqobat: maqsadlar, strategiyalar, tashkil etish usullari, kompaniyalarni boshqarish, tarmoq ichidagi raqobat

Klaster boshqaruvida biznes qanday ishtirok etishi mumkin? Bu bir necha usulda sodir bo‘lishi mumkin:

- Kompaniya ichidagi rejalarni ishlab chiqish va amalga oshirishda umumiy klaster strategiyasini hisobga olgan holda bilvosita ;
- To‘g‘ridan-to‘g‘ri klaster miqyosidagi boshqaruv organlarida shaxsiy vakillik va jamoaviy qarorlar qabul qilish orqali;

[48] Е.В. Иванова. Формирование и функционирование интеграционных структур в агропромышленном комплексе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Йошкар-Ола 2006. ***Стр. 1-192***

Published: 23.12.2024
Cite this article: A.Ch.Boboyev, M.O.Shamsiyeva (2024). O‘zbekiston va xorijiy mamlakatlarda agrosanoat majmuasini klasterlashtirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari. Emro Science and Education, 1(4). https://journal.emro.uz/public/maqola/983
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

• Qarorlar qabul qilishda ishtirok etish huquqini tarmoq yoki hududiy xo‘jalik birlashmalariga bilvosita berish orqali.

Ye.v. Ivanovaning keltirishicha, jahon amaliyotida klasterlash orqali mintaqaning iqtisodiy rivojlanishini strategik boshqarish mexanizmlari muvaffaqiyatli ishlamoqda. Uning xususiyatlari shundaki, mintaqaviy darajada uzoq muddatli istiqbolga mo‘ljallangan mintaqani rivojlantirish bo‘yicha dastur va loyihalarni ishlab chiqadigan tartibga soluvchi tuzilma mavjud.[49].

Amaliyotda sanoat komplekslarini innovatsion klasterlashni rag‘batlantirishning quyidagi asosiy shakllari mavjud ekan[50]:

- To‘g‘ridan-to‘g‘ri moliyalashtirish (subsidiyalar, kreditlar), bu yangi mahsulotlar va texnologiyalarni yaratish xarajatlarining 50 foizini tashkil etadi (Fransiya, AQSh va boshqa mamlakatlar);
- Kreditlar berish, shu jumladan foizlarni to‘lamasdan (shvetsiya);
- Tadqiqot va ishlanmalar uchun maqsadli subsidiyalar (deyarli barcha rivojlangan mamlakatlarda);
- Mumkin bo‘lgan tijorat tavakkalchiligini hisobga olgan holda innovatsiyalar uchun fondlar yaratish (Angliya, Germaniya, AQSh va boshqalar);
- Agar ixtiro energiya tejashga tegishli bo‘lsa, bojlarni to‘lashni kechiktirish yoki ulardan ozod qilish (Avstriya);
- yakka tartibdagi ixtirochilarning arizalari bo‘yicha bepul hujjatlar rasmiylashtiruvi , patent vakillarining bepul xizmatlari, yig‘im to‘lashdan ozod qilish (Niderlandiya, Germaniya).[51]

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, mintaqaviy klasterlarni rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim yo‘nalishi va mintaqaviy iqtisodiyotning ustuvor yo‘nalishi sifatida ko‘rib chiqilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Е.В. Иванова. Формирование и функционирование интеграционных структур в агропромышленном комплексе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Йошкар-Ола 2006. **Стр. 1-192**
2. Л.А. Тутаева. Совершенствование управления региональным зерновым кластером (на примере оренбургской области). Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Саратов 2013. Стр. 1-205
3. Е.В. Иванова. Формирование и функционирование интеграционных структур в агропромышленном комплексе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Йошкар-Ола 2006. **Стр. 1-192**

Е.В. Иванова. Формирование и функционирование интеграционных структур в агропромышленном комплексе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Йошкар-Ола 2006. **Стр. 1-192**

[49] Е.В. Иванова. Формирование и функционирование интеграционных структур в агропромышленном комплексе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Йошкар-Ола 2006. ***Стр. 1-192***

[50] Е.В. Иванова. Формирование и функционирование интеграционных структур в агропромышленном комплексе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Йошкар-Ола 2006. ***Стр. 1-192***

[51] Е.В. Иванова. Формирование и функционирование интеграционных структур в агропромышленном комплексе. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук. Йошкар-Ола 2006. ***Стр. 1-192***